

*Бондар Є.М.**

СПІВВІДНОШЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Ліквідність і платоспроможність – це два ключові моменти банківської діяльності, які постійно необхідно враховувати банкам при веденні свого бізнесу. Для того, щоб вчасно розраховуватися за зобов'язаннями, банку завжди необхідно мати достатню кількість грошей або спроможність швидко їх залучати за розумною ціною. Занадто велика кількість «непрацюючих» активів не приносить доходу, є фактором втрати платоспроможності, що кількісно відбивається у виникненні збитків і втраті капіталу.

З іншого боку, прагнення банку зміцнити свою платоспроможність, збільшити капітал за рахунок високодохідних операцій з максимальним використанням своїх ресурсів може призвести до втрати ліквідності внаслідок невідповідності термінів погашення своїх зобов'язань і невиконання контрагентами своїх зобов'язань перед банком або зміни валютних курсів. Відновлення ліквідності вимагає негайного отримання грошових коштів. Це можна зробити за рахунок отримання міжбанківських кредитів, залучення коштів на депозити, продажу активів. Необхідність цих дій тягне за собою поступку у відсоткових ставках і ціні продажу активів, що негативно позначається на прибутку і капіталі, тобто на платоспроможності. У зв'язку з цим в багатьох країнах діє режим рефінансування банків Центральним банком у рамках «облікового вікна», що дозволяє платоспроможним банкам отримати необхідні грошові кошти за наявності необхідного забезпечення.

Забезпечення платоспроможності банку за відсутності втрати ліквідності становить головний напрям банківської діяльності з управління ризиками. Відмітимо, що проблемні банки, як правило, стають неплатоспроможними задовго до того, як перетворюються на неліквідні.

Співвідношення ліквідності і платоспроможності є одним з ключових в розумінні процесів, що відбуваються, як на макро-, так і мікроекономічному розвитку. Віддання переваги надмірній ліквідності інвестуванню є перешкодою економічному зростанню. І це цілком природно, оскільки ризик в економіці або знижує граничну ефективність капіталу, або сприяє зростанню переваги ліквідності. У цих умовах майже неминуче, що норма відсотка, якщо її не стримувати усіма засобами, наявними у розпорядженні держави, може значно вирости і перешкоджати інвестуванню в економіку. Представляється досить очевидним пошуки механізму, який допускав би високу граничну ефективність капіталу і тримав би одночасно на низькому рівні норму відсотка, використовуючи для цього усі можливі заходи, включаючи законодавчий.

Низька норма відсотка збільшує шанси на поміщення заощаджень в нові інвестиції, а не в боргові зобов'язання і встановлення максимального відсотка залишає занадто мало можливості для винагороди за законний і суспільно корисний ризик.

Платоспроможність банку – це його здатність здійснювати свою основну діяльність впродовж невизначено великого проміжку часу, виконуючи усі свої зобов'язання. Ліквід-

* здобувач кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Мазуренко В.П.

ність банку – це його здатність своєчасно виконувати усі свої зобов'язання, що пред'являються йому для виконання в певний період часу.

Поняття платоспроможності і ліквідності хоча і не тотожні, але на практиці тісно взаємозв'язані. Ліквідність – більш просте поняття у порівнянні з платоспроможністю. Говорячи про ліквідність, заздалегідь обмежується період часу (день, тиждень, квартал, рік), залишаючи за рамками уваги усе, що відбувається поза цим періодом. Ліквідність є як би проявом (іноді оманливим) платоспроможності на даний період.

Недолік ліквідності активів як засобів розміщення коштів банку порівнюється з найкращою наявною статистичною оцінкою передбачуваних прибутків на них з урахуванням ризику. Премія за ліквідність частково нагадує премію за ризик, але в чомусь відрізняється від неї. При розрахунку норми відсотка необхідно враховувати різницю в ліквідності для різних активів від різниці в ступені власне ризику.

Очевидно, що не існує ніякої абсолютної норми «ліквідності». Існує тільки шкала ліквідності, під якою слід розуміти розмір премії, що змінюється, яка повинна враховуватися у доповнення до доходу від використання активів і витрат їх утримання при обчисленні порівняльних переваг отримання різних форм прибутків. Уявлення про ліквідність змінюються на протязі часу і залежать від суспільної практики і інститутів.

Тому зв'язок між ліквідністю і платоспроможністю – це зв'язок між близьким і віддаленим майбутнім банку.

Банк вважається неплатоспроможним, якщо є достатні підстави припускати, що у доступному для огляду майбутньому настане момент, починаючи з якого банк не зможе виконувати свої зобов'язання, що спричинить неможливість продовження його основної діяльності в колишніх умовах. Банк вважається неліквідним в певному періоді часу, якщо в цьому періоді він не зможе своєчасно виконати усі свої зобов'язання, що пред'являються йому для виконання.

Кількісна міра ліквідності банку визначається співвідношенням його ліквідних активів і зобов'язань, що пред'являються для виконання в даний період часу. Кількісна міра платоспроможності банку визначається співвідношенням усіх його активів і усіх його зобов'язань.

На практиці ліквідність банку оцінюється на основі коефіцієнта ліквідності, а платоспроможність – на основі коефіцієнтів достатності капіталу.

Ризик ліквідності – це можливість того, що в деякому періоді часу банк виявиться неліквідним. Тобто банк не зможе своєчасно виконати усі пред'явлені йому в цьому періоді часу зобов'язання. Ризик платоспроможності – це можливість того, що банк стане неплатоспроможним. Тобто з'являться достатні підстави вважати, що в у доступному для огляду майбутньому банк не зможе виконувати свої зобов'язання, що спричинить неможливість продовження його діяльності в колишніх умовах. Ризики ліквідності і платоспроможності є приватними банківськими ризиками.

Ліквідність і платоспроможність – це взаємозв'язані, але не співпадаючі поняття.